

# Õpilasena Asuküla algkoolis ja õpetajana Ungru koolis

## \* 1939. AASTA SÜGIS ASUKÜLA KOOLIS \*

Vahepeal on ajalukku läinud palju kooliaastaid, kuid ikka meenub 1939/40. õppeaasta Läänemaal, Asuküla koolis.

Euroopas oli juba alanud sõda. Selle aasta kalendris oli meeldejääv salm ja pilt:

Sa rahuingel hoia eest,  
Euroopas on kolm kanget meest,  
kui Stalin, Hitler, Mussolini,  
su alla paigutavad miini,  
siis parem tee, et kähku kaod,  
või hoopis mulla alla vaod.

Rahuingel kulges, palmioks peos, maakeral ringi hirmunud näoga. Tema järel kihutas kolm sõjariistust metsikute nägudega meest.

Kooli algus oli rahulik. Esialgu sõda meid ei puudutanud. Asuküla kool on rano, möödunud aas-

tal pidasime 202. aastapäeva. Sel ajal oli koolis 5 klassi ja 2 õpetajat. I—III klassi ruum oli suur, milles pikad mustad pingid neljale õpilasele. Jalaga tahvlit võis soovi korral liigutada. Õpetaja istus kantslis, mille ees kaldpinnal olid ta raamatud. Plaadi all olid tindipotid reas. Nurgas aga harmoonium, millel rida toredaid nuppe.

Mina õppisin siis V klassis. Siin oli peale pinkide kapp, kus olid varjul koolitarbed. Teisel vahetunnil kapp avati ja vihikuid, pliiatseid, kumme müüdi kõikidele soovijatele. Sageli võis näha, kuidas koolijuhataja Gustav Rõõmus käis jalgrattaga Haapsalus koolitarbeid ostmas. Tagasi tulles oli suur pamp pakiraamil. Jalgrattal sõitmas võis näha ka konstaablit ehk nikkelnokameest — kõigile tuntud ja lugupeetud inimest. Koolipreili Leo aga sõitis alati taksoga ja vahel saime meiegi, tema õpilased, väikese lõbusõidu kaasa teha.

Sügisel tehti suvest kokkuvõte. Igas kodus oli juurviljaaed ja osa sellest laste hooldada. Õpetaja käis aeg-ajalt kontrollimas, kas ikkapeenrad puhutad ja lilled kodu ümber õitsemas. Minagi sain ilusa juurviljadega kaunistatud aukirja, millele lisaks veel autasu — välgkõblas. Selline tore tähelepanu tiivustas ja aukirja hoian tänaseni.

Ei mäleta, kui hästi preili Leo ise üldse joonistas, aga meie küll joonistasime palju ja ilusasti. Tema aina kiitis. Valminud pildid panime ise kohe seinale näituseks.

Suurt tähelepanu osutati ilukirjale. Tihedate kaldjoontega vihikutesse maalisime suure hoolega tähti ja lauseid.

Tööõpetuses õpetati korve punuma ja raamatuid köitma. Kooli aias kasvatati erilisi korvipajusid.

Palju tehti mitmesuguseid paberitöid. Tüdrukud õmblesid ja tikkisid.

## \* UUE KORRA KEHTESTAMISEGA OLI KIIRE \*

1940/41. kooliaasta tõi Asuküla kooli suuri muudatusi. Vallandatud ja ümber paigutatud olid endised õpetajad. Ei saanud ju uus kord usaldada Gustav Rõõmust, kes oli Asukülas mitmele põlvkonnale kooliharidust andnud ja kes ka Kaitseliitu kuulus.

Juba esimestel päevadel hakkasime õppima revolutsioonilisi laule (rahuliku olemisega) õpetaja Voolaidiga. Alustasime «Internatsionaalist», «Punastest lipust», aga õppisime ka «Kalevipojast» «Muru kasvab mulla peale». Viimasest laulust tehti suur number ja julgeolek päris õpilastelt, kas ikka lauldi sellist (internatsionalistlikku) laulu. Ikka mürtsuga, võitlusega, rusikatega, ikked ja rõhujad maha, orjastajad põrgusse.

Kuskil õige sügavas hinges helises ikka «Su Põhjamaa päikese kullast, su õhust, su veest...»

Kohe algas ka vene keele ja Vene ajaloo õppimine. Kohutavalt raske oli tol ajal küll, kuidagi ei saanud nende susisevate ja sisisevate häälikutega hakkama.

Meenub üks lugu. Üks meie klassi poiss rääkis ajaloo tunnis pikalt-laialt Koltšakist. Lõpuks küsis õpetaja: «Kes see Koltšak siis ikkagi oli?» Poiss vastab tões-õiguses: «Koltšak oli suur bolševik!» Olime arvamisel, et ajalooraaamatus ongi ainult suured bolševikud eesotsas onu Lenini ja isakese Staliniga.

(Järgneb)